

چارشانبه — ۱۵ حزيران

جلد : ۸

دردنجی سنه — نومرو ۸۸

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام
یوردی پاننده کی بناده
خصوصی دائره

صاحب و مدیری
محمد مسیح

مجله علمی

آبونه شرائطی : سنه لکی ۲۵۰ ،
آلتی آیانی ۱۲۵ ، فوق العاده
نسخه لرایچون ۵۰۰ و ۳۰۰
غروشدر .

مجموعه من هیئت جبه طبعی تنسید
ایدلمه یین اثر لر اعاده ایدلمز

هر آیک برنجی و ادبه بشنجی کونلری هیقفار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، حرفی مجموعه در .

اجتماعیات

الفصلك فلسفې

۴

اخلاق مؤسسه‌سی

جمعیت حیانتك جانى اظهاراتندن پرى ده اخلاق حادثه‌لر دېر.

جمعيت وارنده‌كى قدرتي، بڼه‌سندېكى صلاحى كوسترهن عامللردن پرى ده اجتماعى حياتك اخلاق مؤسسېسېد.

فردلر كندى دورولنده جمعيت تلقين ايتديكى بودوغولرى نه قدار شدتله، نه قدار صميمي برصورتده حس ايدهرلر سېه كندى سېزولنده دوعولونى، وجدانلر نه «خير» ي «شر» دن تفريق ايدېجك فضيلت حسي اولمېنده آرتار و بوليه فردلر دن تشكيل اولان جمعيت ده اوفادار بو كسانمى، اوفادار قونى اولوش اولور.

اخلاق حادثه‌لرى جمعيت حياتك مولودى اولوق اعتباريله فردى شعورك ادرلك ايدمه‌چكى واقعه‌لر د. بونلر اجتماعى حادثه‌لر شكلنده تجلى ايدر، و مؤيده‌سنى رسمى مقاملردن دكل، معشرى وجدانك فردى وجدانلر تلقين ايتديكى بوك «جمعيت دوعولونى» — «Sens social» دن آلب.

اخلاق حادثه‌لرى «... باقى، دوشونك، حس ايتك طرز ارندن عبارت فردك خارجنده و برونوع جبر قوتى حائزوكه بوقوت دولاييسيه كنديليرى فرد تلقين ايدلر» [۱]. «.. اخلاق حادثه‌لر لك ثابت، ولك صميمى برطرز ده بزم فردى و معشرى دوعولر نه، اعتقادلر نه، احتراصلر نه، قورقولر نه و اميدلر نه تاثير ايدن حادثه‌لر د.» [۲]

شواله اخلاق حادثه‌لرى جمعيت حياتندن دوغان اجتماعى واقعه‌لردن عبارت اولمېغه كوره هر جمعيت كندنه مخصوص بر اخلاقى حياتى واردر، و اخلاق حركتن برقىنى تشكيل ايتسى بو جهتند.

تورك جمعيتكده كندنه مخصوص اخلاقى حياتى واردر. جنى دېنه بيلر كه نارنجده بوك ملنلك هر پرى مدنيك بر شمعېسند كنديلر نه مخصوص بوكلك كوستر دكارى حاله تورك تاريخنه باقلاچ اولورسه اونك اخلاق و فضيلت سامه‌سند ديكر ملنلردن دها بوكلك اولدينى كورولور.

[۱] Durkheim, Les regies de la méthode sociologique.

[۲] Lévy-Bruhl, La morale et la science des mœurs

عائلى اخلاق

بويه اولدينى حاله اسكى عائلىق زماننده اخلاق مؤسسېسى چوق كوشك و فردى وجدانلر ده اخلاق حادثه‌لر يك قيمتى عادتاسونوك بر حاله ايدى.

چونكه اخلاق مؤسسېسك قونى، شدتلى بر حاله دواى، آتاج قابله‌دمليت دوعولونسك، جمعيت حياتنه اولان مربوطليك جانلى برصورتده ياشاميله وجوده كابر. حالوكه «عائلى جمعيت» لك بڼه‌سى كه وشكه، جمعيت كندى وارلندن بخر، مى شعورى دوعولامىش بر حاله اولمېغندن فردلر ده جمعيت دوعولسى وجود بولامىش، مى وارلق هر تورلو اضبابلن، تكاملدن محروم بر حاله قلمش ايدى.

طبيعيدركه بويه بر جمعيت ده اخلاق مؤسسېسى ده ايجنه قاريديشى يايانچى عنصرلرله مزوج بر حاله اولمېغندن و بويه ايجنه يايانچى عنصرلر قاريديش ياد قاعده‌لر تابع مؤسسېلر كنديليرى فردلر تلقين ايتك قابليتندن محروم قلمش بولمېغندن عائلى اخلاق ده، مى وارللك فردى وجدانلر تلقين ايدمچكى مليت آتشتندن آلمسى لازم كان قوتدن محروم ايدى.

ذاتاً جمعيتك كندى تور وارلنه صاحب اولمهامى، كينى هوسلك ظهوراته تابع ضعف و عجز ايجنده بولمىش فردى وجدانلر ده، اخلاق دوعولريك زواله بوز طومنى، روحلر ده قورقلاق، كه وشكه، جمعيت قارشى علاقه‌سزلىق توليد ايتدن حالى قابيلوردى.

اودورك طاهر الكاهيت ويرديكى و ياخود دها دوعولسى اهميت و برر كوزوكديكى بر شى وازسه اوده جلسى اخلاقندن باشقا بر شى دكلدى. بوده يته جمعيت حياتنده بوك بر آيرىلق توليد ايتك، جمعيتك نصفى تشكيل ايدن قاديبارى هر تورلو حيات و ترقى قنده محروم قيلم، و بو صورتله اجتماعى وارلى تكاملدن آلفوقى تنبجه‌سندن باشقا بر شى حصوله كتميرموردى.

ديكر ساحه‌لر ده مثلاً وطنى اخلاق تمامفقود، حتى مجموع، مسلكى اخلاق هنوز دوعولامىش، مدنى اخلاق ايسه بالطبع وجوده كلمه بر حال ائمشدى.

تورك اخلاق

حالوكه تورك تورك روحندهكى اخلاق دوعوللرى تورك جمعيتك معشرى وجدانده اخلاق مؤسسېسى پدايتندىرى لك قونى، لك فضيلتى دوعولر مجموعه‌سنى تشكيل ايدر. تورك، وطنه قارشى لايزال برحاله مربوطلر. تورك ده وطنى اخلاق دوعولسى ديكر جمعيتلر منسوب اولان فردلر نه هيج برله قياس قبول ايتزدرجه دريندر. بوك ايجن در كه وطنه قارشى اولان مادى و معنوى فداكارلىق زمانلر نه تورك حاسنى، تورك جمعيت داستانلر وجوده كتمير.

توركلر ده عائله اخلاق ده چوق متميزد. چونكه عائله توركك نظر نده مقدس بر بولادر. عائله حريمته بان باقى اونده نيزى توركك اخلاقيله، فضيلته طابان طابانه ضد بر فضيله‌در. ضعيفه باردم، دوشكونه مرحمت كى خصللر تورك نارنجنده مقبلر تشكيل ايدمچك قادار چوقدر. تورك اخلاق اساساً خانجى قاديبيدر. اسكى تورك حياتنه «ايل» كه حاكم اولمى، تورك روحنك اساساً خانجى اولدينى كوستر. قاديبك موفقنده تورك حياتنه اركاك موقعيله مساوى اولمى تورك اخلاقك ناسل قاديخى اولمېنى اثبات ايدر. بويه اولدينى حاله صكرادن عائلىق خلفه و قاديخه قارشى عادتاً دوشيان بر وضيت آلمش، و هر ايكيمى مدنيت بولنده يوروك ايتنديكى ترقى و تكاملدن آليقوبمندر.

اخلاقده انقلاب

شو حاله انقلاب توركېه سنك اخلاق مؤسسېسى ده «تورك جمعيت» لك معشرى وجداننده مكنوز اولوب هنوز ميدانه قونامىش، فقط تورك روحنده دائماً ياشامقده اولان اخلاق قاعده‌لرنى آرايوب بولى و بوكون توكون ايدمچك اولان اخلاق حادثه‌لرنى اوقاعده‌لر ربط ايتك صورتيله وجوده كابر.

بو تون اجتماعى واقعه‌لر كى اخلاقى حادثه‌لر ده دائى بر اولوش حالنده در. بناء عليه اولمده اولان اجتماعى شائيتى و بوك ايجندن اخلاقى شائيتك مربوط اولقلىر تور قاعده‌لر آرايوب بولى، و بوكون اضبابلر ايجنه قاريديشى، يايانچى عنصرلرله مزوج بر حاله بولان، «تورك اخلاق» نى ميدانه قونى بوكونكى نسله دوشن لك مقدس بر بورجدر.

تورك حركتك الله مهم بر مؤسسېسىنى تشكيل ايدن اخلاق حادثه‌لرى بو صورتله بدقيقه باشلاتجه كورلر كدركه معاصر مدنيتنه جارى اولان اخلاقى حياتى اساساً تورك اخلاقده ده موجوددر. تورك تاريخى بوك جانلى برمتايدر. بويه اولدينى حاله عائلىق زماننده يادلارندن آلتش اولان يايانچى عنصرلر، غنعه‌لر و برمكدده اولدينى موهوملر اخلاقى حياتنه تورك روحنه يايانچى، معاصر مدنيت آيقرى بر جريان و رمى و اخلاق مؤسسېسىنى بو صورتله فردى وجدانلر ده مؤيده‌سز، كه وشك، داعيتيق بر حاله بر اقيشدر. ايشته معشرى وجدانده مكنوز اولان تور قاعده‌لر، جانلى عرفلر بولى و اخلاقى حادثه‌لرنى او قاعده‌لر باغلامق صورتيله اخلاقده انقلاب وجوده كابر.

منيل نغمه‌لر

استانبول دارالفنونده منطق مدرسى